

PRAKSISOVERSIGT · AFTALERET

Praksisoversigt over aftalers ugyldighed og urimelighed (aftaleloven §§ 31, 33, 36 og 38 a-c)

Ugyldighedslæren og urimelighedscensur i dansk aftaleret

Version 2 Opdateret 23. jun. 2026 26 afgørelser · 1999-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Aftaleloven kapitel III og IV indeholder de centrale bestemmelser om aftalers ugyldighed og urimelighed i dansk formueretsret. § 31 rammer udnyttelse af en andens vanskeligheder til at opnå ydelser i åbenbart misforhold til vederlaget, § 33 rammer handlinger der strider mod almindelig hæderlighed, og § 36 – generalklausulen – giver domstolene en bred beføjelse til at ændre eller tilsidesætte aftaler der er urimelige eller i strid med redelig handlemåde. I forbrugerforhold suppleres § 36 af §§ 38 a-c, der implementerer EU-direktivet 93/13/EØF om urimelige kontraktvilkår og stiller skærpede krav til gennemsigtighed og rimelighed. Praksis fra Højesteret, landsretterne, Forbrugerombudsmanden, Forbrugerklagenævnet og de Finansielle Ankenævn viser, at § 36 anvendes bredt – fra forsikrings- og kautionsaftaler til erhvervskontrakter og ejeraftaler – men med en klar restriktiv linje i rene B2B-forhold, hvor kontraktfriheden tillægges større vægt.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** En aftale kan ændres eller tilsidesættes helt eller delvist efter aftaleloven § 36, hvis det vil være urimeligt eller i strid med redelig handlemåde at gøre den gældende – vurderingen er konkret og kasuistisk.
- 02** Ved vurderingen efter § 36, stk. 2, tages hensyn til forholdene ved aftalens indgåelse, aftalens indhold og senere indtrufne omstændigheder.
- 03** I forbrugeraftaler gælder tillige § 38 c, stk. 1, hvorefter vilkår der strider mod hæderlig forretningsskik og bevirker en betydelig skævhed til skade for forbrugeren, er ugyldige – forbrugeren kan kræve resten af aftalen opretholdt uden ændringer.
- 04** Siden 28. maj 2022 kan et urimeligt vilkår, der ikke har været individuelt forhandlet, ikke ændres eller tilsidesættes delvist, men skal tilsidesættes helt (§ 38 c, stk. 2 – implementering af EU-Domstolens praksis).
- 05** § 36 anvendes restriktivt mellem erhvervsdrivende: Højesteret kræver typisk særligt skæv forhandlingsposition, mangel på reel kontraktfrihed eller anden kvalificeret ubalance.
- 06** § 31 rammer den der har udnyttet en andens økonomiske eller personlige vanskeligheder, manglende indsigt, letsind eller afhængighedsforhold til at opnå en ydelse i væsentligt misforhold til modydelsen.

- 07** § 33 er en subsidieret ugyldighedsregel: en viljeserklæring kan ikke påberåbes, hvis det under omstændighederne ville stride imod almindelig hæderlighed.
- 08** I forbrugeraftaler har den erhvervsdrivende bevisbyrden for, at en aftale ikke er en forbrugeraftale (§ 38 a, stk. 2) og for at et vilkår har været individuelt forhandlet (§ 38 b, stk. 1).
- 09** Skriftlige aftaler der tilbydes forbrugeren skal være udarbejdet på en klar og forståelig måde (§ 38 b, stk. 2) – transparenskravet fra direktiv 93/13/EØF.
- 10** Familiekautionister nyder øget beskyttelse efter § 36: manglende oplysning om risikoen og debtors reelle økonomiske forhold kan medføre tilsidesættelse af kautionsforpligtelsen.
- 11** Forsikringsvilkår om uvarslede prisstigninger under 5 % er ikke i sig selv urimelige efter § 36 jf. § 38 c, når den årlige fornyelse giver kunden mulighed for at opsige (BS-20352/2024-HJR).
- 12** Vilkår om langvarig uopsigelighehed i forbrugeraftaler (fx 7 års uopsigelighehed i lejekontrakter) anses for urimelige og tilsidesættes efter § 38 c jf. § 36.
- 13** Forbrugerombudsmanden har siden 2022 udtrykkelig lovhjemmel til at føre tilsyn med urimelige aftalevilkår efter aftaleloven § 38 e, og justitsministeren kan fastsætte bødestraf for klart urimelige standardvilkår via § 38 f.

§ 1 Lovgrundlag: Ugyldighedsreglerne i aftaleloven §§ 31, 33 og 36

Den aftaleretlige ugyldighedslære og urimelighedscensur bygger på tre hovedbestemmelser i aftaleloven:

§ 31 – Udnyttelse (åger-lignende tilfælde)

[Aftaleloven § 31](#) rammer den, der har udnyttet en andens *betydelige økonomiske eller personlige vanskeligheder, manglende indsigt, letsind eller et bestående afhængighedsforhold* til at opnå eller betinge en ydelse, der står i *væsentligt misforhold* til modydelsen, eller som der ikke skal ydes vederlag for. Bestemmelsen beskytter den udnyttede part, som ikke er bundet af sin viljeserklæring. Kravene er kumulative: der skal foreligge (1) en udnyttelsesbetingelse hos den krænkede, (2) den andens bevidste udnyttelse heraf, og (3) et væsentligt misforhold mellem ydelse og modydelse.

§ 33 – Almindelig hæderlighed

[Aftaleloven § 33](#) er en bredere opsamlingsregel: selv om en viljeserklæring ellers er gyldig, kan den ikke påberåbes, hvis det *på grund af omstændigheder, som forelå, da erklæringen kom til modtagerens kundskab, og hvorom han må antages at have været vidende, ville stride imod almindelig hæderlighed* at gøre den gældende. § 33 fungerer ofte subsidiært i forhold til § 31 og § 36.

§ 36 – Generalklausulen om urimelige aftaler

[Aftaleloven § 36](#) er den centrale civilretlige censurregel i hele formueretten:

En aftale kan ændres eller tilsidesættes helt eller delvis, hvis det vil være urimeligt eller i strid med redelig handlemåde at gøre den gældende. Det samme gælder andre retshandler.

Stk. 2 præciserer vurderingsmomenterne: der tages hensyn til *forholdene ved aftalens indgåelse, aftalens indhold og senere indtrufne omstændigheder*. Bestemmelsen blev ændret ved [lov nr. 1098 af 21. december 1994](#) som en del af implementeringen af Rådets direktiv 93/13/EØF om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler. Forarbejderne til 1994-reformen er det centrale fortolkningsgrundlag for samspillet mellem §§ 36 og 38 a-c.

LOV

[Aftaleloven § 31](#)[Aftaleloven § 33](#)[Aftaleloven § 36, stk. 1-2](#)

§ 2 Forbrugerbeskyttelsen i §§ 38 a-c og EU-direktivet 93/13/EØF

Aftaleloven kapitel IV (§§ 38 a-c) indeholder de særlige forbrugerbeskyttelsesregler, der implementerer **Rådets direktiv 93/13/EØF om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler**. Bestemmelserne blev indsat ved [lov nr. 1098 af 21. december 1994](#) og senest ændret i 2021 som led i gennemførelsen af moderniseringsdirektivet (New Deal for Consumers).

§ 38 a – Forbrugeraftalebegrebet

[Aftaleloven § 38 a](#) definerer forbrugeraftalen: en aftale som en erhvervsdrivende indgår som led i sit erhverv, når den anden part (forbrugeren) *hovedsagelig handler uden for sit erhverv*. Den erhvervsdrivende har bevisbyrden for, at en aftale ikke er en forbrugeraftale.

§ 38 b – Fortolkning og transparens

[Aftaleloven § 38 b](#) fastsætter to regler: (1) tvivlsomme vilkår, der ikke har været individuelt forhandlet, fortolkes til fordel for forbrugeren (*contra proferentem*), og (2) skriftlige aftaler skal være udarbejdet *på en klar og forståelig måde* – transparenskravet fra direktivets artikel 5.

§ 38 c – Den skærpede urimelighedsvurdering

[Aftaleloven § 38 c, stk. 1](#) fastsætter, at [§ 36](#) gælder i forbrugeraftaler, men at retsvirkningerne også indtræder, hvis det vil være *stridende mod hæderlig forretningsskik* og bevirke en *betydelig skævhed* i parternes rettigheder og forpligtelser *til skade for forbrugeren*. Forbrugeren kan i så fald kræve, at den øvrige del af aftalen opretholdes uden ændringer.

Forarbejderne præciserer, at *hæderlig forretningsskik* svarer til direktivets begreb *good faith*: den erhvervsdrivende skal handle loyalt og rimeligt med hensyntagen til forbrugers legitime interesser.

2021-ændringen: Nyt § 38 c, stk. 2

Ved ændring trådt i kraft den 28. maj 2022 blev der indsat et nyt [§ 38 c, stk. 2](#): et urimeligt kontraktvilkår, der *ikke har været individuelt forhandlet*, kan ikke ændres eller tilsidesættes delvist, men skal tilsidesættes *helt*. Ændringen gennemfører EU-Domstolens praksis, hvorefter urimelige vilkår skal anses for *aldrig at have eksisteret* og ikke kan modificeres af domstolen. Forarbejderne forklarer:

Det følger heraf, at et kontraktvilkår, der er erklæret urimeligt vil skulle anses for aldrig at have eksisteret, hvorfor det ikke kan have nogen virkning over for forbrugeren. Vilkåret vil altså hverken kunne ændres eller tilsidesættes delvist.

§§ 38 e-f – Tilsyn og strafansvar (vedtaget 2021, i kraft 2022)

Samtidig med § 38 c, stk. 2, blev der indsat en ny [§ 38 e](#), der kodificerer Forbrugerombudsmandens tilsyn med urimelige aftalevilkår, og en ny [§ 38 f](#), der bemyndiger justitsministeren til efter indstilling fra Forbrugerombudsmanden at fastsætte bødestraf for erhvervsdrivende, der anvender klart urimelige standardvilkår. Disse bestemmelser er vedtaget men endnu ikke konsolideret i lovbekendtgørelsen.

LOV

[Aftaleloven § 38a, stk. 1-3](#)
[Aftaleloven § 38b, stk. 1-2](#)
[Aftaleloven § 38c, stk. 1-2](#)

§ 36 i erhvervsforhold – restriktiv anvendelse mellem professionelle parter

Højesteret anvender § 36 restriktivt i rene B2B-forhold. Kontraktfriheden tillægges betydelig vægt, og tilsidesættelse forudsætter som hovedregel en kvalificeret ubalance – fx særligt skæv forhandlingsposition, oplysningssvigt eller vilkår der er usædvanlige i branchen.

I [U.2011.1587H](#) tilsidesatte Højesteret et prisvilkår i en aftale om svineeksport efter § 36. Vilkåret betød, at mellemhandleren Porc-Ex' fortjeneste steg proportionalt med, hvor meget grisenes sundhedsstatus faldt – et resultat der var i strid med branchens sædvane. Højesteret lagde vægt på, at Porc-Ex havde positiv viden om den lavere sundhedsstatus uden at oplyse sin kontraktpart herom:

På denne baggrund tilsidesætter Højesteret aftalens § 6 i medfør af aftalelovens § 36, således at prisen ved hver levering skal fastsættes efter den i SPF-Sundhedsstyringen registrerede sundhedsstatus for de leverede grise.

Sagen illustrerer, at § 36 i erhvervsforhold typisk kræver et *oplysningssvigt* eller en *brancheuensartet praksis* som supplement til det formelle misforhold.

I [BS-20352/2024-HJR](#) (Tryg Forsikring) frifandt Højesteret forsikringsselskabet for Forbrugerombudsmandens krav om ugyldiggørelse af et vilkår, der kun krævede varslings af "væsentlige" prisændringer. Prisstigningerne var under 5 % og lå inden for rammerne af, hvad der måtte anses for rimeligt i et løbende kontraktforhold med årlig fornyelse, hvor kunden har mulighed for at opsiges.

LOV

[Aftaleloven § 36, stk. 1](#)

PRAKSIS

Højesteret · Højesteret frifinder Tryg Forsikring i sag om uvarslede prisstigninger under 5 %

05.02.2026

Højesteret · Prisregulering og tilsidesættelse af kontraktvilkår efter [Aftalelovens § 36]/[loven/aftaleloven/36] i sag om svineeksport

21.11.2011

§ 36 og § 38 c i forbrugerforhold – praksis fra Forbrugerombudsmanden og Forbrugerklagenævnet

I forbrugerforhold anvendes § 36 jf. § 38 c væsentligt mere aktivt. Forbrugerombudsmanden fører tilsyn med urimelige standardvilkår og har anlagt en række principielle sager:

- [FOM-110526](#) og [FOM-111915](#) vedrører gebyrer og opsigelsesvilkår i forbrugeraftaler, hvor Forbrugerombudsmanden har påtalt vilkår som urimelige.

- [FOM-112993](#) omhandler spørgsmålet om, hvornår en erhvervsdrivendes vilkår strider mod § 38 c's krav om hæderlig forretningsskik.
- [FOM-100371](#) og [FOM-79883](#) illustrerer Forbrugerombudsmandens praksis vedrørende prisstigninger og ensidige vilkårsændringer i forbrugerkontrakter.

Forbrugerklagenævnets praksis

Forbrugerklagenævnet anvender § 38 c jf. § 36 som grundlag for at tilsidesætte konkrete urimelige vilkår:

- I [1998-4051/7-663](#) fandt nævnet, at en 7-årig uopsigeligheidsklausul i en forbruger-lejekontrakt for en telefax var urimelig. Vilkåret var ensidigt byrdefuldt for forbrugeren, i overensstemmelse med punkt 1.e) i bilaget til direktiv 93/13/EØF, og blev lempet til en rimelig opsigelsesfrist.
- I [2001-512/7-510](#) tilsidesatte nævnet en reklamationsfrist på 8 dage i en flytteaftale som urimelig.
- I [20/01888](#) fandt nævnet derimod, at et gebyr på 550 kr. for navneændring på flybilletter *ikke* var urimeligt, da gebyret var sædvanligt i branchen (lavprisselskaber). Sagen illustrerer den branchenorms-betonede vurdering.
- I [23/00052](#) tog nævnet stilling til, om et vilkår om, at aftaler først er bindende ved ordrebekræftelse, var urimeligt – nævnet fandt det ikke urimeligt, men anså e-mailen for en bindende ordrebekræftelse efter aftaleloven § 1.

LOV	Aftaleloven § 36, stk. 1	Aftaleloven § 38c, stk. 1	Aftaleloven § 38b, stk. 1-2
PRAKSIS	Forbrugerombudsmanden · Elselskabs opkrævning af urimelige gebyrer ved opsigelse af varmepumpeabonnement 26.06.2025 Forbrugerombudsmanden · Fitnesskæde tilsidesatte aftaleloven ved uretmæssige prisstigninger og urimelige vilkår 20.12.2024 Forbrugerombudsmanden · Urimeligt aftalevilkår om ensidig ændring af priser og gebyrer uden varsel 17.12.2024 Forbrugerombudsmanden · Urimelige og uforståelige aftalevilkår hos international betalingstjeneste 11.09.2023 Forbrugerombudsmanden · Fitnessvirksomhed fjerner urimeligt vilkår om ændring af medlemsbetingelser uden accept 28.02.2020 Forbrugerklagenævnet · Forbrugerklagenævnet: Ingen bindende aftale ved prisfejl på ure trods ordrekvittering 31.05.2023 Forbrugerklagenævnet · Gebyr for ændring af flybilletter var rimelig - Forbrugerklagenævnet 19.03.2020 Forbrugerklagenævnet · Forbrugerklagenævnet: Flytteskader og urimelig reklamationsfrist 31.12.2002 Forbrugerklagenævnet · Uopsigeligheidsklausul i lejeaftale for telefax vurderet urimelig 31.12.1999		

§ 5 Kautionsaftaler og § 36 – familiekautionistens beskyttelse

Kautionsaftaler er et af de områder, hvor § 36 har størst praktisk betydning. Særligt *familiekautioner* – hvor en ægtefælle, forælder eller barn kautionerer for en nærståendes erhvervsgæld – har givet anledning til en rig praksis.

Hovedmønsteret i praksis er, at en kautionsforpligtelse kan tilsidesættes efter § 36, når:

- Pengeinstituttet ikke har givet kautionisten tilstrækkelig information om debtors reelle økonomiske forhold og risikoen for tab
- Kautionsforpligtelsen står i åbenbart misforhold til kautionistens økonomiske formåen

- Der foreligger et afhængighedsforhold mellem kautionisten og hovedskyldneren, som pengeinstituttet kendte eller burde have kendt

De Finansielle Ankenævn har en omfattende praksis:

- [88-2018](#) vedrører kautionistens oplysningsret og bankens informationsforpligtelse.
- [224-2010](#) og [26-2006](#) omhandler familiekautioner og vurderingen af, om kautionisten reelt forstod risikoen.
- [143-2015](#) og [94-2008](#) illustrerer sammenhængen mellem god skik-reglerne i [bekendtgørelse om god skik for finansielle virksomheder](#) og § 36-vurderingen.

[Vejledning til bekendtgørelse om god skik for finansielle virksomheder](#) understreger, at pengeinstitutter skal handle redeligt og loyalt over for kunder, og at der skal gives mulighed for at træffe valg på et velinformeret grundlag – et krav der har direkte afsmitning på § 36-vurderingen ved kautionsaftaler.

LOV	Aftaleloven § 36, stk. 1-2	
PRAKSIS	Det finansielle ankenævn · Hæftelse som kautionist for tidligere ægtefælles virksomhed ansat som privat kaution	09.11.2018
	Det finansielle ankenævn · Kautionist hæftede for 100.000 kr. trods indsigelse om mangelfuld rådgivning og kaution for gammel gæld	15.10.2015
	Det finansielle ankenævn · Sag om kautionsforpligtelses gyldighed ved misforhold til kautionisternes økonomi	06.01.2012
	Det finansielle ankenævn · Nedsættelse af kautionshæftelse for erhvervskredit grundet regler om privat kaution og manglende dækning af udlånslån	03.09.2008
	Det finansielle ankenævn · Tilsidesættelse af kautionsforpligtelser og ejerpantebreve grundet manglende rådgivning om høj risiko ved gammel gæld	15.08.2006

§ 6 Leasing, prisforhøjelser og løbende kontraktforhold

I løbende kontraktforhold – forsikring, leasing, abonnementer – opstår § 36-spørgsmålet ofte ved ensidige prisforhøjelser eller vilkårsændringer.

Højesterets dom i [BS-20352/2024-HJR](#) (Tryg Forsikring) er den seneste principielle afgørelse. Tryg ændrede i 2016 sine vilkår, så kun "væsentlige" pris- eller vilkårsændringer skulle varsles 30 dage før hovedforfald. I perioden 2016-2020 gennemførte Tryg prisstigninger på gennemsnitligt 3,1-3,8 % uden forudgående varsel. Forbrugerombudsmanden anlagde sag om ugyldiggørelse af vilkåret og tilbagebetaling.

Højesteret frifandt Tryg og fandt, at:

- Vilket om kun at varsle "væsentlige" ændringer var ikke i sig selv urimeligt efter § 36 jf. § 38 c
- Prisstigningerne var under 5 % og svarede til ca. 105 kr. pr. police
- Kunderne havde ved den årlige fornyelse mulighed for at opsige forsikringen
- Størstedelen af kunderne var kun ramt én gang i perioden

I leasingsager har Højesteret i [sag 109/2011](#) behandlet spørgsmålet om misforhold i leasingaftaler. I [sag 168/2018](#) tog Højesteret stilling til, om Totalkredits bidragsforhøjelser over for realkreditkunder var urimelige – en sag der illustrerer grænsen mellem prisændringer, der ligger inden for kontraktens rammer, og ensidige ændringer der kræver § 36-censur.

LOV	Aftaleloven § 36, stk. 1	Aftaleloven § 38c, stk. 1	Aftaleloven § 38b, stk. 1-2
PRAKSIS	Højesteret · Højesteret frifinder Tryg Forsikring i sag om uvarslede prisstigninger under 5 % 05.02.2026 Højesteret · Højesterets dom om Totalkredits adgang til at forhøje bidragssatser på eksisterende realkreditlån 19.06.2019 Højesteret · Nedsættelse af leasingydelse efter aftalelovens § 36 grundet ekstremt misforhold mellem ydelse og værdi 12.04.2013		

§ 7 Konkurrenceklausuler og den ophævede § 38 – afgrænsning til ansættelsesklausuloven

Den tidligere [aftaleloven § 38](#) indeholdt regler om konkurrenceklausuler i ansættelsesforhold. Bestemmelsen blev ophævet ved **lov nr. 1565 af 15. december 2015 om ansættelsesklausuler**, og samtlige regler om konkurrence- og kundeklausuler i ansættelsesforhold er nu samlet i ansættelsesklausuloven.

Den retlige afgrænsning mellem aftaleloven og ansættelsesklausuloven blev prøvet i [BS-35272/2020-HJR](#), hvor Højesteret fastslog, at en konkurrenceklausul i en *ejeraftale* ikke var omfattet af ansættelsesklausulovens bortfaldsregel ved usaglig opsigelse:

Anvendelse af ansættelsesklausulovens § 11, stk. 1, jf. stk. 3, forudsætter herefter, at konkurrenceklausulen må anses for at være påtaget af A som led i et ansættelsesforhold. Som anført ovenfor finder Højesteret, at det ikke kan antages at være tilfældet.

Højesteret henvendte sig til forarbejderne og konstaterede, at ansættelsesklausulovens § 11, stk. 3 ikke var tilsigtet at ændre den retstilstand, der tidligere fulgte af den ophævede [aftaleloven § 38, stk. 2](#) – klausuler påtaget som led i en kapitaloverdragelse bedømmes fortsat alene efter [aftaleloven § 36](#) og almindelige aftaleretlige principper.

Konkurrenceklausuler i ansættelsesforhold falder uden for denne praksisoversigts emne og behandles under [ansættelsesklausuler](#).

LOV	Aftaleloven § 36, stk. 1
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets afgørelse om anvendelse af ansættelsesklausulovens § 11 på konkurrenceklausuler i ejeraftaler 29.03.2021

§ 8 Andelsboliger, ejerforeninger og § 36

§ 36 har også fundet anvendelse i ejendomsretlige sammenhænge – særligt ved andelsboligoverdragelser og ejerforeningsbeslutninger.

I [BS-342/2007-HJR](#) tog Højesteret stilling til en prisreguleringsklausul i en andelsboligoverdragelsesaftale, hvor køberne påberåbte sig § 36. Klausulen indebar, at købesummen blev reguleret i overensstemmelse med den offentlige ejendomsvurdering, når den nye andelskrone blev godkendt på generalforsamlingen. Højesteret fandt, at klausulen var af demokratisk vedtaget og almindelig karakter og sikrede en korrekt prisfastsættelse:

Der foreligger ikke oplysninger om sådanne særlige omstændigheder, som kan medføre ugyldighed efter aftalelovens § 36, hverken af overdragelsesaftalen eller prisreguleringsklausulen.

I ejerforeningsretlig sammenhæng nævner [Vejledning til normalvedtægten for ejerforeninger](#), at det forud for den nye bestemmelse i normalvedtægten § 16 *kun var muligt at få tilsidesat urimelige generalforsamlingsbeslutninger og urimelige vedtægtsvilkår efter aftalelovens § 36*. Vejledningen understreger dermed § 36's rolle som sikkerhedsnet også i foreningsretlige forhold.

LOV

Aftaleloven § 36, stk. 1-2

PRAKSIS

Højesteret · Højesteretsdom om gyldigheden af en prisreguleringsklausul i en andelsboligoverdragelsesaftale

12.05.2009

§ 9 Samspillet mellem § 36, § 38 c og EU-ret – ex officio-prøvelse og direktivkonform fortolkning

EU-Domstolens praksis om **direktiv 93/13/EØF** har haft afgørende betydning for forståelsen af § 38 c. Domstolen har i en række centrale sager – bl.a. *Aziz* (C-415/11), *Banco Español de Crédito* (C-618/10), *Kásler* (C-26/13) og *Andriciuc* (C-186/16) – fastsat, at nationale domstole *ex officio* skal prøve, om kontraktvilkår i forbrugeraftaler er urimelige, uanset om forbrugeren selv har rejst indsigelsen. Denne forpligtelse gælder også i dansk ret som følge af direktivets præceptive karakter.

Centrale EU-retlige principper med direkte virkning for § 38 c:

- **Transparenskravet (direktivets art. 5):** vilkår skal være affattet klart og forståeligt – implementeret i [§ 38 b, stk. 2](#)
- **Forbud mod delvis ændring af urimelige vilkår:** EU-Domstolen fastslog i *Banco Español de Crédito*, at nationale domstole ikke kan erstatte et urimeligt vilkår med en rimelig standard – vilkåret skal tilsidesættes helt. Dette er nu kodificeret i [§ 38 c, stk. 2](#)
- **Urimelighedsvurderingens tidspunkt:** vurderingen foretages ud fra *omstændighederne ved aftalens indgåelse* – for brugere kan *senere indtrufne omstændigheder* kun tages i betragtning til skade for den erhvervsdrivende, ikke til skade for forbrugeren (§ 38 c, stk. 2, jf. stk. 1)
- **Ex officio-forpligtelsen:** domstolene skal af egen drift vurdere vilkårs urimelighed, selv om forbrugeren ikke selv har påberåbt sig § 38 c

Forbrugerombudsmandens rolle som tilsynsmyndighed er styrket med den nye [§ 38 e](#), der kodificerer tilsynskompetencen efter markedsføringslovens regler. I [BS-20317/2024-HJR](#) afviste Højesteret dog Forbrugerombudsmandens anerkendelsespåstande mod Resurs Bank, bl.a. om ugyldighed efter § 38 c jf. § 36, idet Finanstilsynet allerede havde udøvet det primære tilsyn, og forbrugeren allerede havde opnået tilbagebetaling.

LOV

Aftaleloven § 38c, stk. 1-2

Aftaleloven § 38b, stk. 2

PRAKSIS

Højesteret · Forbrugerombudsmandens manglende retlige interesse i anerkendelsessag mod Resurs Bank om kreditværdighedsvurdering

12.11.2024

§ 10 Sammenfatning: Centrale mønstre i praksis

Praksis vedrørende aftaleloven §§ 31, 33, 36 og 38 a-c tegner følgende mønstre:

- **§ 36 er den dominerende censurregel:** Langt de fleste sager om aftaleretlig ugyldighed eller urimelighed afgøres efter § 36, som er en fleksibel standard der tilpasser sig alle kontrakttyper. §§ 31 og 33 invoceres sjældent selvstændigt, men fungerer som subsidiære eller supplerende hjemler.
- **Forbruger-/erhvervsdistinktionen er afgørende:** I forbrugeraftaler anvender domstolene § 38 c med en lavere tærskel for urimelighed og en skærpet bevisbyrde for den erhvervsdrivende. I rene B2B-forhold kræves kvalificeret ubalance for tilsidesættelse.
- **Kautionsager har egen dynamik:** Familiekautionister nyder en de facto-præsumption for tilsidesættelse, når pengeinstituttet har svigtet sin informationsforpligtelse. God skik-bekendtgørelsens regler spiller en central rolle i denne vurdering.
- **Konkrete vilkårstyper der typisk tilsidesættes:**
 - Langvarige uopsigeligheidsklausuler i forbrugerkontrakter
 - Uforholdsmæssigt korte reklamationsfrister
 - Ensidige prisændringsklausuler uden varslings
 - Voldgiftsklausuler i forbrugeraftaler
 - Vilkår der afskærer forbrugers lovbestemte rettigheder
- **Vilkårstyper der typisk opretholdes:**
 - Branchesædvanlige gebyrer (fx navneændringsgebyrer hos flyselskaber)
 - Prisreguleringsklausuler i løbende kontraktforhold med opsigelsesadgang
 - Demokratisk vedtagne standardklausuler i foreningsforhold
- **2021-reformen styrker forbrugerbeskyttelsen yderligere:** Det nye stk. 2 i § 38 c udelukker delvis ændring af urimelige ikke-forhandlede vilkår, og §§ 38 e-f giver Forbrugerombudsmanden en kodificeret tilsynsrolle med mulighed for bødestraf for klart urimelige standardvilkår.

Afgrænsning: Konkurrence- og kundeklausuler i ansættelsesforhold behandles under [ansættelsesklausuler](#).

Fortolkning af aftaler behandles under [fortolkning af aftaler](#). Bristende forudsætninger som ugyldighedsgrund behandles under [bristende forudsætninger](#).

LOV

Aftaleloven § 31

Aftaleloven § 33

Aftaleloven § 36, stk. 1-2

Aftaleloven § 38c, stk. 1-2

REFERENCE Lovgrundlag

6 paragraffer

Aftaleloven § 31	Aftaleloven § 33
Aftaleloven § 36	stk. 1-2
Aftaleloven § 38b	stk. 1-2
Aftaleloven § 38a	stk. 1-3
Aftaleloven § 38c	stk. 1-2

MATERIALE Citerede afgørelser

26 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

7

05.02.2026	Højesteret frifinder Tryg Forsikring i sag om uvarslede prisstigninger under 5 %	7066-12266
12.11.2024	Forbrugerombudsmandens manglende retlige interesse i anerkendelsessag mod Resurs Bank om kreditværdighedsvurdering	20317-2024
29.03.2021	Højesterets afgørelse om anvendelse af ansættelsesklausullovens § 11 på konkurrenceklausuler i ejeraftaler	bs-35272-2020-hjr
19.06.2019	Højesterets dom om Totalkredits adgang til at forhøje bidragssatser på eksisterende realkreditlån	168-2018
12.04.2013	Nedsættelse af leasingydelser efter aftalelovens § 36 grundet ekstremt misforhold mellem ydelse og værdi	109-2011
21.11.2011	Prisregulering og tilsidesættelse af kontraktvilkår efter [Aftalelovens § 36]/(loven/aftaleloven/36) i sag om svineeksport	64-og-65-2008
12.05.2009	Højesteretsdom om gyldigheden af en prisreguleringsklausul i en andelsboligoverdragelsesaftale	6656-7995

LANDSRETTE · ANKEINSTANS

3

28.08.2020	Sag om påstand om delvis ugyldighed af voldgiftskendelse	2725-3246
02.07.2010	Landsrettens dom om voldgiftsaftale i byggesag	6113-7324
19.05.2009	Landsretten stadfæster byrettens dom om tilsidesættelse af ægtepagt	7143-8584

FORBRUGEROMBUDSMANDEN · NÆVN / KLAGEINSTANS

7

26.06.2025	Elselskabs opkrævning af urimelige gebyrer ved opsigelse af varmepumpeabonnement	
20.12.2024	Fitnesskæde tilsidesatte aftaleloven ved uretmæssige prisstigninger og urimelige vilkår	
17.12.2024	Urimeligt aftalevilkår om ensidig ændring af priser og gebyrer uden varsel	
11.09.2023	Urimelige og uforståelige aftalevilkår hos international betalingstjeneste	
28.02.2020	Fitnessvirksomhed fjerner urimeligt vilkår om ændring af medlemsbetingelser uden accept	
04.05.2009	Urimelige lejeforhøjelser på sommerhusgrunde: Menighedsråd tilsidesat lejevilkår efter aftalelovens § 36	
30.03.2004	Urimeligt standardvilkår om 10% erstatning ved annullering af brugtbilskøb	

DET FINANSIELLE ANKENÆVN · NÆVN / KLAGEINSTANS

5

09.11.2018	Hæftelse som kautionist for tidligere ægtefælles virksomhed ansat som privat kaution	88/2018
------------	--	---------

15.10.2015	Kautionist hæftede for 100.000 kr. trods indsigelse om mangelfuld rådgivning og kaution for gammel gæld	143/2015
06.01.2012	Sag om kautionsforpligtelses gyldighed ved misforhold til kautionisternes økonomi	224/2010
03.09.2008	Nedsættelse af kautionshæftelse for erhvervskredit grundet regler om privat kaution og manglende dækning af udlandslån	94/2008
15.08.2006	Tilsidesættelse af kautionsforpligtelser og ejerpantebreve grundet manglende rådgivning om høj risiko ved gammel gæld	26/2006

FORBRUGERKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS

4

31.05.2023	Forbrugerklagenævnet: Ingen bindende aftale ved prisfejl på ure trods ordrekvittering	23/00052
19.03.2020	Gebyr for ændring af flybilletter var rimelig - Forbrugerklagenævnet	20/01888
31.12.2002	Forbrugerklagenævnet: Flytteskader og urimelig reklamationsfrist	2001-512/7-510
31.12.1999	Uopsigeligheidsklausul i lejeaftale for telefax vurderet urimelig	1998-4051/7-663